

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การบังคับคดีตามคำพิพากษาในกรณีที่มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน
ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้ชั่วคราวตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติ
ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒

กระทรวงการคลัง ได้มีหนังสือ ที่ กค ๐๒๐๖/๑๕๖๓ ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า ด้วยศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้มีคำพิพากษาชั้นวินิจฉัยอุทธรณ์คดีหมายเลขดำที่ อม.อธ. ๓/๒๕๖๐ คดีหมายเลขแดงที่ อม.อธ. ๒ - ๓/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ ระหว่างอัยการสูงสุด โจทก์ กับการค้าต่างประเทศ ที่ ๑ กับพวก รวม ๕ ราย ผู้ร้อง นาย ภ. ที่ ๑ กับพวก รวม ๒๘ ราย จำเลย กรณีทุจริตระบายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ ให้จำเลยซึ่งเป็นเอกชนชำระค่าเสียหายส่วนแบ่งให้แก่กรรมการค้าต่างประเทศ องค์การคลังสินค้า องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงการคลัง ต่อมาเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้มีคำพิพากษาชั้นวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นคดีหมายเลขดำที่ อม.อธ. ๓/๒๕๖๒ คดีหมายเลขแดงที่ อม.อธ. ๓/๒๕๖๒ กรณีนาย ส. (จำเลยที่ ๑๖) ซึ่งหลบหนีในคดีอาญาหมายเลขดำที่ อม. ๒๕/๒๕๕๘, อม. ๑/๒๕๕๙ คดีอาญาหมายเลขแดงที่ อม. ๑๗๘/๒๕๖๐ อม. ๑๗๙/๒๕๖๐ ให้ชำระค่าเสียหายส่วนแบ่งให้แก่หน่วยงานผู้ร้องที่เสียหายทั้งห้าด้วย ประกอบกับศาลได้ออกหมายบังคับคดีในคดีดังกล่าวแล้ว

ต่อมา เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาทั้งห้าได้ดำเนินการสืบทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อนำมาชำระหนี้ตามคำพิพากษา แต่พบว่าสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปง.) ได้ดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของลูกหนี้ตามคำพิพากษาดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกอบกับมาตรา ๕๙ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว บัญญัติว่า “การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่ง และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม” โดยที่มาตรา ๓๒๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กำหนดว่า เมื่อมีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องอย่างใดของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อเอาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษารายหนึ่งแล้ว ห้ามไม่ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอื่นดำเนินการให้มีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องนั้นซ้ำอีก จึงทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่สามารถดำเนินการยึดทรัพย์สินหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อนำมาชำระหนี้ได้ เนื่องจากการยึดหรืออายัดทรัพย์สินโดยสำนักงาน ปง. หรือศาลได้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ถึงแม้ว่าการกระทำความผิดเป็นมูลหนี้เดียวกันกับการบังคับชำระหนี้ตามคำพิพากษา แต่เจ้าหนี้ไม่ได้รับการชำระหนี้ตามคำพิพากษามาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ประกอบกับ

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๒/๒๖๖ ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๖ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ตามมาตรา ๕๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติฯ บัญญัติว่า หากทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินเป็นเงินสดหรือเงินที่เกิดจากการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้สำนักงาน ปปง. ส่งเข้ากองทุนกึ่งหนึ่งและส่งให้กระทรวงการคลังอีกกึ่งหนึ่ง จึงทำให้หน่วยงานของรัฐผู้เสียหายไม่อาจรับการชำระหนี้ได้เต็มจำนวนตามคำพิพากษา

กระทรวงการคลังพิจารณาแล้ว เห็นว่า กรณีดังกล่าวข้างต้นมีประเด็นข้อกฎหมายบางประการที่ควรได้รับคำวินิจฉัยจากคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนี้

๑. การที่สำนักงาน ปปง. มีอำนาจหน้าที่ในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะถือเป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและอยู่ในบังคับมาตรา ๓๒๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ที่กำหนดว่า ห้ามเจ้าหนี้ตามคำพิพากษารายอื่นยึดหรืออายัดทรัพย์สินซ้ำหรือไม่

๒. กระทรวงการคลังในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะสามารถยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่สำนักงาน ปปง. ยึดหรืออายัดไว้ทั้งที่อยู่ระหว่างการทำให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินหรืออยู่ระหว่างศาลพิจารณาเพื่อนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินทั้งจำนวนโดยไม่ต้องรอสำนักงาน ปปง. ดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนได้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหาหรือของกระทรวงการคลัง โดยมีผู้แทนกระทรวงการคลัง (สำนักงานปลัดกระทรวง) และผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (กรมบังคับคดี) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า มาตรา ๓๒๖^๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๓๒๖ เมื่อมีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องอย่างใดของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อเอาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษารายหนึ่งแล้ว ห้ามมิให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอื่นดำเนินการให้มีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องนั้นซ้ำอีก แต่ให้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดี ขอให้มีการชำระหนี้โดยเปลี่ยนในทรัพย์สินหรือเงินที่ได้จากการขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินจากการยึดหรืออายัดนั้นได้ตามส่วนแห่งจำนวนหนี้ตามคำพิพากษา

ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำร้องเช่นนั้น เว้นแต่ศาลเห็นว่าผู้ยื่นคำร้องไม่สามารถเอาชำระได้จากทรัพย์สินอื่น ๆ ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

ถ้าเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยภาษีอากรหรือกฎหมายอื่นที่จะสั่งยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อบังคับชำระหนี้ที่ค้างชำระตามกฎหมายนั้น ๆ ได้เอง ได้ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องตามวรรคหนึ่งไว้ก่อนแล้ว ให้มีสิทธิขอเข้าเฉลี่ยได้โดยไม่อยู่ภายในบังคับของบทบัญญัติวรรคสอง แต่ถ้าเจ้าพนักงานดังกล่าวมิได้ยึดหรืออายัดไว้ก่อน ให้มีสิทธิขอเข้าเฉลี่ยได้เช่นเดียวกับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอื่น

ในกรณีที่ยึดทรัพย์สินเพื่อขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น คำร้องเช่นนั้นให้ยื่นก่อนสิ้นระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดหรือจำหน่ายได้ในครั้งนั้น ๆ

ในกรณีที่อายัดสิทธิเรียกร้อง ให้ยื่นคำร้องเสียก่อนสิ้นระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันชำระหนี้หรือวันที่มีการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งสิทธิเรียกร้องตามที่อายัดนั้นได้

ในกรณีที่ยึดเงิน ให้ยื่นคำร้องเช่นนั้นก่อนสิ้นระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันยึด

ในกรณีที่ยึดเงิน ให้ยื่นคำร้องเช่นนั้นก่อนสิ้นระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันยึด

เมื่อได้ส่งสำเนาคำร้องดังกล่าวให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการจ่ายเงินหรือทรัพย์สินตามคำบังคับตั้งแต่การขาย การจำหน่าย หรือการชำระหนี้ตามที่ได้อายัดในครั้งที่ขอเฉลี่ยนั้นแล้วแต่กรณี ใ้จวนกว่าศาลจะได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาด เมื่อศาลได้มีคำสั่งประการใดและสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบแล้ว ก็ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปฏิบัติไปตามคำสั่งเช่นนั้น

บัญญัติว่า เมื่อมีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องอย่างใดของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อเอาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษารายหนึ่งแล้ว ห้ามไม่ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอื่น ดำเนินการให้มีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องนั้นซ้ำอีก แต่ให้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาล ที่ออกหมายบังคับคดี ขอให้ห้มีคำสั่งให้ตนเข้าเฉลี่ยในทรัพย์สินหรือเงินที่ได้จากการขายหรือจำหน่าย ทรัพย์สินจากการยึดหรืออายัดนั้นได้ตามส่วนแห่งจำนวนหนี้ตามคำพิพากษา

ข้อเท็จจริงตามข้อหาข้อนี้ ปรากฏว่าศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้มีคำพิพากษาชั้นวินิจฉัยอุทธรณ์คดีหมายเลขดำที่ อม.อธ. ๓/๒๕๖๐ คดีหมายเลขแดงที่ อม.อธ. ๒ - ๓/๒๕๖๒ และคำพิพากษาชั้นวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นคดีหมายเลขดำที่ อม.อธ. ๓/๒๕๖๒ คดีหมายเลขแดงที่ อม.อธ. ๓/๒๕๖๒ ให้จำเลยบางคนชำระค่าเสียหายส่วนแบ่งให้แก่ กรมการค้าต่างประเทศ องค์การคลังสินค้า องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงการคลัง และศาลได้ออกหมายบังคับคดีเพื่อตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว หน่วยงานของรัฐ ทั้งห้าหน่วยงานข้างต้น จึงเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา มีหน้าที่เป็นผู้นำเจ้าพนักงานยึดและอายัด ทรัพย์สินของจำเลย

การที่ต่อมาเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ดำเนินการสืบทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อนำมาชำระหนี้ตามคำพิพากษา แล้วปรากฏข้อเท็จจริงว่า สำนักงาน ปปง. ได้ดำเนินการยึด หรืออายัดทรัพย์สินหรือได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๘^๒ แห่งพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินฯ นั้น การยึดหรืออายัดทรัพย์สินโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติดังกล่าว เป็นเพียงการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักยอก ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกิน เก้าสิบวัน ซึ่งเป็นอำนาจของคณะกรรมการธุรกรรมในชั้นการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการ ทำธุรกรรมเท่านั้น ดังนั้น การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงไม่ใช่การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่จะอยู่ในบังคับ มาตรา ๓๒๖^๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ที่ห้ามเจ้าหนี้ตามคำพิพากษารายอื่น ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นซ้ำอีก

^๒มาตรา ๔๘ ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักยอก ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขานุการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อน แล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐาน ว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึด หรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่งเพิกถอน การยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ

^๓โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

ส่วนกรณีที่กระทรวงการคลังในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะสามารถยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่สำนักงาน ป.ป.ง. ยึดหรืออายัดไว้โดยไม่ต้องรอสำนักงาน ป.ป.ง. ดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนได้หรือไม่ นั้น โดยที่กรณีนี้เป็นการหารือที่ต้องด้วยข้อ ๙ (๑)^๔ แห่งระเบียบคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าด้วยการรับปรึกษาให้ความเห็นทางกฎหมายของกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๒๒ ที่กำหนดว่ากรรมการกฤษฎีกาจะไม่พิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายในเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) จึงไม่พิจารณาให้ความเห็นในประเด็นนี้

(นายปกรณ์ นิลประพันธ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มีนาคม ๒๕๖๖

^๔ข้อ ๙ กรรมการกฤษฎีกาจะไม่พิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายในเรื่อง ดังต่อไปนี้
(๑) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล